Број 230. Нови Сад, у четвртак 14. октобра 1920. ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВОМ. Година LI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и празника. Претплата је 240 К на годину, 120 К на пола годину, а 60 К на четврт годину. Претплатити се може бар на четврт год.

Поједини број 1 круна.

ЗАСТАВА

ОРГАН РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Рукописи се шаљу на уредништво „Заставе“: Нови Сад, Ђурчијска ул. 10., а претплата на администрацију „Заставе“ Нови Сад, Ђурчијска ул. бр. 16. Рукописи се не враћају.

Издавалац друштво „Рад“.

Како ћемо на изборе.

I.

Политика и Трговина.

15. септембра 1918. године у 5 сати 30 минута, после пробоја солунскога фронта, заузела је јуначна српска војска прву линију непријатељску, пошла је напред и није се зауставила све до Суботице.

Пробој фронта одјекнуо је широм Европе и широм света. Сви смо задрхтали. Ми од радости, што ћемо се ослободити, а непријатељи од страха, што јуре у пропаст.

У то доба постојао је у Новом Саду одбор за помагање босанско-херцеговачке сирочади. Пет чланова овога одбора саветовали су се на челу с Јашом Томићем, како да дочекају нове дане. Из овог малог круга развио се Српски Народни Одбор, који се ставио на чело народном покрету и преврату у Војводини. Српска војска је дошла и ослободила нас.

Овај Народни Одбор спремио је слободоуман изборни ред и сазвао 28. новембра 1918. војвођанску Велику Народну Скупштину у Новом Саду, на којој је народ изрекао, да се цепа од Угарске и прикључује краљевини Србији.

Вођа, душа и средина свега овог покрета, преврата и рада за Велику Народну Скупштину био је Јаша Томић. Признале су га тако у оно доба све странке и групе и изабрале га за председника у Народном Одбору.

Али долетеше голубови из Загреба и уз пут попримаше у друштво неколико кумрија из Београда и падоше у седницу Српског Народног Одбора пред саму скупштину и истурише гранчицу мира и указаше: Да пут у Београд води преко Загреба.

Београдске кумрије и загребачки голубови доказивали су, да је то споразумна одлука Народног Вијећа у Загребу и оних првака у Београду, који су се онда већ налазили тамо. И настаде колебање међу члановима Народног Одбора. Јаша Томић и још неколико чланова остадоше непомични у тврдњи, да пут у Србију води непосредно од Новога Сада преко Срема право у Београд и да ту нема и не може бити никакве странпутице.

Дошљаци из Београда и Загреба доказивали су и у име науке, да је Србија с Београдом једно, а ми сви остали друго. И да је средиште овог другог Загреб. Требало је и Војводину задобити као некадашњи саставни део аустро-мађарских земаља, па да сви скупљени делови Аустромађарије иду заједно у Београд: да се погађају.

Војвођани нису били за то. И они одлучнији и они што су се с почетка колебали, увидели су, да је пут преко Загреба клизав.

Данас то сасвим јасно видимо. Да смо отишли на клизавицу, питање је где би се зауставили. Једно стоји, да би отишли у Југославију. А како би она изгледала и каква би она била, зависило би од — погодбе. Свакако не би наша држава изгледала овако, како данас изгледа.

Наши противници бацају одговорност на радикале, што је у Војводини незадовољство. Сад пред изборе то им добро долази. А као да није свугде незадовољство широм државе негде нешто веће, негде нешто мање али тек незадовољство. И као да то незадовољство нису повећали баш они, на влади, који су нас вукли да идемо преко Загреба у Београд.

И да нас је Загреб захватио и одвео у Југославију, како би данас изгледали у друштву с Југословенима и ратним изметницима?

Незадовољство има дубљег корена. Ухватило је корена у свима државама, које су ратовале, па и у онима, које нису ратовале. Узмите скупоћу. Свугде је има. Ни Америка, она јака, организована савезна држава није могла затворити капије испред усколебаних ратних таласа. Што се кварило четири године, а у Србији седам година, не да се за једну-две године поправити. Лакше је рушити, него градити. Ратне последице дуго ће нас запљускивати. Од тих таласа дужни смо се бранити. И ко се брани, помаже држави и себи, да исплива из усколебаних таласа.

А ко таласе завитлава и даје им снаге, не сме се тужити на незадовољство. Одмах дајемо на знање демократама и социјалистама, да у ове последње не спада — радикална странка.

Она дебла из Загреба и њихове младице из Војводине воде од ослобођења политичку трговину, некад под копреном, некад откривено. Хтели су да купе политичку савест Војвођана и да их једне преведу преко воде — није им пошло за руком. Сад хоће да поткусуре своје страначке рачуне опћом невољом и несрећношћу у земљи, али им се види на дно.

За политичке трговце нема робе у Војводини.

Отклоњена криза у влади.

(БАВ.) *Београд*, 13. октобра.

У влади је јуче по јављању престоничких листова *дошло до кризе*. Кризу је произвело *питање именовања среских начелника*, но како се сада јавља, криза је изглађена, јер су наводно неки демократски министри попустили у том питању.

(Ово значи, да демократе на силу Бога хоће свуда да протуре своје креатуре за окружне и среске начеонике, не би ли и на тај начин утецали на изборе за Конституанту. Али ни тај им маневар неће успети. — Ур.)

Закључци

радикалне земаљске конференције о програму.

(Свршетак.)

II.

У области спољне политике, у одељку VII. програма Радикалне Странке, после извршеног ослобођења и уједињења, треба учинити допуне које траже нове прилике државе и држање задобивених тековина.

Народна Радикална Странка мисли да треба чувати и неговати традиције Србијине спољне народне политике и пријатељства и савезе који су помогли да се дође до ослобођења и уједињења народнога не одбијајући и негујући и друга пријатељства, кад и у колико добро схваћени народни и државни интереси наше отаџбине то затраже.

III.

У новој нашој отаџбини ми смо се нашли пред једним крупним питањем привредно—друштвеног карактера, које захтева и брзо и паметно, и мудро решење у интересу и нашег здравог и правилног економског развитка као и у интересу унутрашњега реда, безбедности и правнога поретка. То је питање аграрно. Обим овога питања може бити различан према задатку који се хоће да постигне. Ово може имати и карактер друштвени, реформу самога питања својине земље, а може имати и карактер ослобођења приватне својине земље од стега и веза феудалнога карактера и давање земље оним сиромашним земљорадницима, који је немају или је имају у врло оскудној мери, те им није довољна за живот.

У нас су, нажалост, оба ова карактера помешана, и у решавању овога питања пошло се погрешним путем. Још је више за жаљење што се оно посматрало са партијског гледишта и у њега уносио елеменат партијско-политички који је, поред елемента несигурности и нереда у решавању тога важног и осетљивог питања, сасвим пореметио правилно, правично и здраво решење његово.

По мишљењу Радикалне Странке, аграрном питању у нас има да буде задатак: 1.) ослобођење сељака од феудалних стега и давање сељаку у сопственост оне земље, коју је обрађивао под феудалним теретима и облицима, 2.) Давање земље добровољцима, али истинским добровољцима, према којима је држава и у обавези, као и давање земље сиромашним земљорадницима и породицама изгинулих и у рату онеспособљених земљорадника, који је немају или је имају у врло оскудној мери, те им није довољна за живот. Право на добијање земље у овом обиму имају и они који буду земљу изгубили извршењем тачке под 1, са свим или у толикој мери да им остатак није довољан за живот. 3.) Ово давање земље у колико није случај под 1 треба да буде везано с унутрашњом колонизацијом у првом реду и на првом месту онамо, где је то за појачање нашег народног елемента нарочито потребно, при чему се мора пазити да насељавање буде у јачим компактним групама и са планом извођено. 4.) Најпре се има давати земља државна и опште народна, а у колико ње нема довољно, даваће се и приватна земља. Превелика приватна имања у овом погледу изједначују се са државном земљом.

5.) Они, који добију земљу могу је отуђити само по одредбама закона.

6.) Онима, којима се земља узме, било за циљеве аграрне реформе, било за друге потребе државне, мора се дати накнада чију величину има да одреди закон.

7.) Држава може законом одредити преко које величине земља не може бити у опште предмет куповања и продаје, то јест бити у приватној својини.

8.) Накнаду за узету земљу даје држава.

9. Сељаци, однесно села и општине, које немају довољно паше и шуме имају добити од државне, опште народне земље и шуме, разумевајући овде и имовинске шуме и земљишне заједнице.

10.) Извођење аграрне реформе има се што пре поставити на законску основу и обезбедити његова објективност и правичност. Оно што пре мора бити узето из руку политичке власти и њених органа у колико они нису стављени под сигурну контролу суда.

IV.

С обзиром на особени карактер аграрних односа у Босни и Херцеговини, радикална странка истиче овај задатак аграрној реформи у том крају:

Потпуно ослобођење сељака од феудалних терета и давање сељаку у сопственост оне земље, коју је он обрађивао као кмет, или која му је припадала као бившем кмету, те коју држи као приорац или придржник. Надаље давање у сопственост беглучке земље сељацима мештанима у колико они немају довољно земље за живот, и ако спахија ову земљу није до сада радио у властитој режији.

Накнаду за узету беглучку земљу и за ослобођене кметове платиће држава.

V.

Наша је земља поглавито земљорадничка, и зато треба особиту пажњу поклонити развијању и усавршавању земљорадње и земљорадника. И овај велики рат је показао колико је важно имати земљорадничке производе и храну за народ на дому и колико је потребно имати за безбедност и снагу земље, слободног имућног и свесног сељака.

Треба створити и развијати јевтин земљоradнички кредит, под најповољнијим условима, као и помагати задругарство у свима облицима.

VI.

Треба нам добро чувати природна блага наше земље и сировине за индустрију, и развијати поглавито и у првом реду оне гране индустријске, за које има довољно сировина у земљи. Све што може да појача економску самосталност државе треба неговати, све што би јој економску самосталност слабило и у зависност од иностранства стављало, треба по могућству избегавати.

Стога је веома потребно пазити да се има добра трговинска политика, па да се добро организује и усавршава не само производња него и трговина, нарочито с производима земљорадничким, како би корист од вишка производње остала у самој земљи и донела корист у првом реду произвођачу и целом народу.

Поред земљорадње и индустрије Народна Радикална Странка сматра да треба поклонити озбиљну пажњу и ручном раду, — занатима; јер и ако је модерна техника сузила јако поље ручног рада, ипак има доста врста рада где ће ручни рад задржати своју вредност и поред модерне технике, која му не ретко баш помаже да се он одржи.

И овде треба неговати и развијати задругарство и јавни кредит, као по-

магати занатлије на селу који се баве и земљорадом.

Онде где се пак ручни рад не би могао прилагодити савременој техници, треба занатлији помоћи да изврши прелаз на друге врсте рада а да не падне у беду или пропадне.

VII.

Таквим радом ће земља и финансијски јачати и снажити се, те моћи да поднесе терете који су потребни за одржање државе и њено напредовање: економско и просветно развијање.

По каквим начелима треба финансије народне и државне уређивати, Народна Радикална Странка може се с правом позвати на своју прошлост и практичне резултате постигнуте у том погледу у Краљевини Србији, коју је она затекла 1903. године на прагу банкротства, а коју је за непуних десет година оспособила најпре за балкански, па онда и за последњи велики рат који је донео нашем народу ослобођење и уједињење.

Јачати земљу економски и оспособити је да може подносити финансијске терете, ове правично и разумно распоредити по прогресивном начелу, штедећи економску снагу народну, чувати и неговати државни кредит наслоњен на јавност, ред и разумну штедњу у државним финансијама с једне стране и на економску снагу и способност земље с друге стране — то су по мишљењу нашем основни принципи добре економске, трговинске и финансијске политике.

Народна Радикална Странка сматра тако исто да у добру економску политику долази и чување, неговање и развијање народне радне снаге, те да за то треба нарочиту пажњу поклонити не само подизању техничке радне снаге него и живе физичне снаге народне добром и смишљеном здравственом политиком државном од које зависи будућност нових поколења и способност народа за културну утакмицу.

VIII.

Треба неговати и подизати умни, морални, технички и материјални ниво код земљорадника, занатлија и радника. Уз то помагати и развијати саморадњу и самоуправу код свих делова народа, подстичући продукцију земље колико год се може. Развијати солидарност не само код група и редова грађанских и радничких у крилу тих група и класа, него и између њих. Принцип борбе друштвених класа није принцип на коме се може засновати народна и државна зграда. То је само принцип који констатује једно фактично стање у извесним манама друштвеног развитка. Па и тада он није истинит, ако се схвата као идеја да су интереси између друштвених класа сасвим различни и разлике непребродне. Заблуда је од које треба чувати народ да слободне и демократске установе у данашњем друштву не дају могућности радном свету, да свој положај друштвени поправи и на виши ступањ дигне или своје интересе заштити. Зато ће Радикална Странка савременим радничким законодавством тежити да оствари ове циљеве друштвене солидарности и заштити, у њеном оквиру, праведне радничке интересе.

Народно гласање

о припадности Корушке.

— Велико учешће гласача. — Немачко упињање и изазивање. — Пристрасност италијанских чланова комисије. —

(Брзојавна Агенција „Војводина“, Нови Сад),

Београд, 13. октобра.

Из Словеније се јавља: Гласање у зони А. закључено је у 8 часова увече. Учествовање премашује свако очекивање, гласало је од прилике 93% од свих гласача. Ток гласања је био врло буран и жив, али је међутим свуда владао примеран ред и мир. Нарочито су се Словенци лепо показали, те се о њима и сама Антантина плебисцитна комисија изјаснила врло ласкаво. На неколико места су Немци покушали да омету гласање, али су их савезнички официри у томе спречили. У Рибници су Немцу изазвали сукоб, али се хладнокрвношћу Словенаца за времена отклонило проливање крви.

У свима гласачким местима влада још увек необично узбуђење, особито међу Немцима, јер свако очекује резултат плебисцита. Немци су у Ветрињу демонстровали пред нашом делегацијом због *неуспеха* у гласању.

Целовац, 13. октобра.

Међу делегатима савезничке плебисцитне комисије налази се и кнез *Боргезе*, док пуковник Пеци, гроф *Самбро* путују по селима и позивају Немце на гласање. На неким местима им је успело гласаче и сакупити, али су се ови опет растурили не гласавши.

НОВИ САД, 13. октобра.

— **Пашић на радикалном збору у Новом Саду.** Радикална странка се креће из све снаге. Из ње и кроз њу говори наш народ. Народ треба да прозбори и сад пред изборе.

Тога ради ће се одржати *велики збор радикалне странке у Новом Саду у недељу 24. октобра* у 2 сата после подне.

На збор ће доћи и наш великан српски, шеф радикалне странке г. **Никола Пашић.**

И по времену, кад се тај збор држи; и по месту, где ће се одржати; и по првацима, који ће на њему учествовати, тај ће збор бити велик и од огромног значаја по живот нас Срба.

Луксузна роба.

Министарство Трговине и Индустрије забранило је увоз луксузне робе, свакако тога ради, да би поправило нашу валуту и привикло свет штедњи.

Но наше се Министарство љуто вара, ако мисли, да је постигло своју сврху. Постигло је једино то, да је отело држави неколико милијона динара увозне царине. Јер смело тврдимо, да се никад није увезло толико луксузне робе, као сад, откада је увоз луксузне робе забрањен!

Један нам се Србин трговац жали, како он, респектујући ову наредбу, не може да увезе луксузне робе, док је други несавесни људи, и то на жалост не наши држављани увлаче у великим масама. Трагајући за тим, да дозна како је могуће, исти је тај наш трговац дознао, да бивши бечки и пештански путници, разуме се Јевреји, стоје у добрим односима са појединим царинским чиновницима у Загребу, Љубљани и Марибору, па кад је тај њихов човек дежуран, онда све иде. Други пак, који раде с мањим количинама, потплаћују влаковође са 25—30% од рачунске своте, а трећи праве нарочите сандуке с два дна, те тако увлаче забрањене артиклове, те их ми данас имамо на нашим пијацама у истим количинама, као да је дозвољен слободан увоз. Ако не верујете, изволите се само прошетати и разгледати излоге, ма у којој нашој вароши а држава нам је због несавесности извесних људи оштећена о много милијона динара. Када су такве прилике, није ли онда боље, дозволити слободан увоз луксузне робе?

Политичке вести.

Против букача.

Чехословачки легионари издали су проглас грађанству, а нарочито радницима чехословачке републике, у ком их упозорују да ће крајњи и туђински елементи између 10. и 15. октобра спремити неки крупни покушај. Зато опомињу свесне грађане и раднике да не наседну изазивачима.

Гласање у Корушкој.

10. октобра, у највећем миру и реду, без икаквог инцидента извршено је гласање у зони А. Немице и понемчене агитаторке покушавале су да задобију гласаче, и ишле су од куће до куће. Но, има најбољих изгледа да ће гласање испасти у нашу корист.

*

Последње вести јављају да је до сада пребројано до четрдесет хиљада гласачких листића. *Становништво је нешто јаче од 65 процената дакле са огромном већином гласало за присаједињење нашој Краљевини.* Савезничка комисија објавиће резултат најдаље до четвртка. У целој Словенији влада велико одушевљење због победе.

Врангел побеђује.

Генерал Врангел непрестано гони бољшевике. Иницијатива је у његовим рукама, па иде с победе на победу. У његовим је рукама велики број заробљеника и знатан ратни плен. Бољшевици покушавају да изведу противофанзиву, али су сувише слаби.

Побуна у Кронштату.

Тек сада су се дознале вести о побунама маринаца у Кронштату, које су избиле 12. септембра. Маринци, који су најотменији део бољшевичке војске, побунили су се са радницима Путиловљеве фабрике и подигли баркаде у Петрограду. Тек уз велико појачање и помоћу 4500 Кинеза могле су црвене трупе да угуше устанак.

Преговори с Италијом.

Министарски Савет је на више седница претресао питање преговора са Италијом. После добивених обавештења, наши изасланици ће у среду, или најдаље у четвртак отпутовати за Сан-Паоло.

Италијански листови опширно расправљају о овим преговорима. „Информација“ тврди да се не зна шта је решила Италија, али толико је извесно, да ће италијанска влада ићи за тим да даде задовољштину Ријеци, али да ће уступке чинити нама односно Далмације. Овде хоће Италија само да сачува административну автономију у оним местима где су Италијани у већини.

Штрајк у Берлину.

У Берлину штрајкује 16.000 слагача, јер послодавци нису пристали на повишење надница. Сада излазе само три социјалистичка листа и „Дајче Алгемајне Цајтунг“.

Пословни обрт.

Министарство финансија издало је недавно наредбу, по којој су трговци, индустријалци, занатлије и сви други обртници од 25. септембра ове године дужни су плаћати на обрт свој и то 1% на обичну, а 3% на луксузну робу.

Један наш стари, угледни и родољубиви Србин трговац, који врло добро познаје трговинске прилике у нашим крајевима, пише нам, да је контролисање ове порезе немогуће, и да је та наредба прави агентат на солидне трговце, индустријалце и занатлије.

Данас, после овог тешког рата, солидна је трговина сасвим потиснута, те се смело може тврдити да добрих 75% данашњих трговаца пада на оне невидљиве несолидне трговце, који тргују чак и на велико, а не плаћају готово никакву порезу.

Док ће онај мањи број наших солидних трговаца водити законом прописиване књиге, држати благајнике, те положити рачуна о свакој потури свога примања, дотле ће онај *већи број несолидних трговаца варати државу.* Та данас је врло велик број таквих несолидних трговаца, који данас вагонима доносе силну робу, а не воде никакве књиге, те како ће тај трговац плаћати обртни порез, кад он сам све спроводи, а каса му је свагда у џепу?

Кад наша држава треба новаца, а сви знамо, да треба, онда држимо, да би Министарство Финансија врло добро урадило, кад би по предлогу београдских трговаца увело 2% увозне царине за робу, која се увози из иностранства. А код робе, која се овде, код нас производи, сваки би фабрикант дужан био сваком купцу наплатити 2% као обртни порез за државу и убрану своту месечно обрачунати.

Као што дознајемо Министарство Финансија послало је позив свима трговачким и занатлијским коморама, да 12. о. м. дођу у Београд, да би се посаветовали о спровођењу ове порезе. Најбоље би било на тој конференцији усвојити предлог београдских трговаца, јер то захтевају и интереси солидне трговине и интереси државе.

СПРЕМАЈ СЕ СВАКИ ЗА ИЗБОРЕ! Радикали! Сабијајте се у чврсте редове за изборну борбу!

Позив

у седницу Средњег Одбора радикалне странке за Војводину.

Позивају се чланови Средишне Управе Радикалне Странке за Војводину (Бачка, Банат, Барања и Срем) као и сви чланови окружних одбора у Војводини, да дођу у седницу Средњег Одбора, која ће се одржати у Новом Саду **24. октобра о. г. у 9 сати** пре подне у сали код „Три Круне“. Дневни ред: О изборима.

Нови Сад, 12. октобра 1920.

Демагошки испад

једног демократско-социјалистичког жутокљунца, на радикалном збору у Беочину.

Прошле недеље после подне одржала је месна организација радикалне странке свој збор у Беочину. На збор су позвани гости из Н. Сада, који су се и одазвали, а дошао је и наш уважени нар. посланик г. Влада *Савић* из Каменице. Иако је већ у почетку самога збора почела киша да пада, ипак је одзив Беочинаца био врло леп. Пред задругом се искупила браћа Беочинци и стојећи на киши слушали су пажљиво говорнике. Не киша поче све већма падати, те на предлог неколицине посетиоца пређесмо заједно са гостима у општинску дворану, где је збор продужен и завршен.

Пред само прочитање резолуције, која је једногласно и усвојена, испаде, као из вертепа, каменички филозоф г. Светислав *Марић*, замоли г. председника збора, да му даде реч, који је и поред свега негодовања свесне браће Беочинаца а на заузимање нашег госта добровољца Маргићанина и добио, те чим је прочитана и усвојена радикалска резолуција, узе реч овај жутокљуни демагог, који поче одмах спиати најекакве кваке и бургије на рад радикалне странке. Умешао је Пашића и грчку политику, заплетао је све могуће само да опрни пред народом радикале. Па најзад бацио се на радикалне говорнике, како ништа у својим говорима нису обећали народу, како им једном речи не рекоше, како радикали мисле да реше аграрно питање и коме радикали мисле да даду земљу. Па то и није радикалски. Нашем је народу познато, како је радикална странка још пре рата решила у Србији аграрно питање, а исто му је тако позната и манастирска уредба, коју су радикали на карловачком сабору донели у корист народну, а коју су данашње демократе осујетиле на штету народну а у корист неколико својих приврженика калуђерских. Па то су радикалски говорници и на збору изнели и рекли, да радикална странка и њен програм иде за тим, да и овом приликом овде код нас у Војводини, као и у свима осталим крајевима наше проширене Краљевине спроведе аграрну реформу на основу закона већ постојећег и важећег за Србију. Не могу радикали да се размећу обећањима, да ће народу дати оно, што је у власти закона; они могу обећати, да ће тај закон тачно и савесно испунити, те на тај начин задовољити народ. А празна обећања и обмане, то могу просипати пред народом госе овога жутокљунца, Прибићевић, Кораћ и њима слични, чији је образ већ толико одебљао, да кроза њ' не може румен спида.

Затим је овај жутокљунац, уз припомоћ 2—3 Кораћевца, покушао да се баци блатом на радикалну владу г. Стојана Протића, па чак хтеде да докаже и то, да је од дана ослобођења па све до сада на влади увек била радикална већина, а то већ и наша деца знају, да је лаж.

Но како је почео овај жутокљуни филозоф, коме би на сваки начин требало какво IV. или III.-класно чиновничко место, па је дошао, да га на овом збору клеветајући радикале, а кадећи онима, који су га амо и послали, заради — онако је и прошао.

У сред највеће буре негодовања од стране народа на ове клевете, г. председник збора био је приморан, да овом делији одузме реч, јер поред свег свога обећања, да ће бити кратак, он је своју бруку отегао на дугачко и на широко и стално се врзао око једног, баш као Шваба око тралала.

Затим му је г. *Савић*, нар. посланик, у неколико потеза, за стварним фактима побио ова демагошка бенетања. После г. Савића замолио је реч *Добровољац Маргићанин* и на клевете овога философа одговорно речима простим, разумљивим народу, подсећајући народ на оне, што се у земљи догодило за владе радикалне на челу са г. Протићем. А када дође реч о председницима владе, који беху већином радикали, рекао је: Да би то био грех и помислити, да Србија после оволиких својих жртава уступити председничко место Прибићевићу, Кораћу или било каквом другом кукурекавцу, који је јуче изашао испод скута Пашића или Куеновог.

Ово је учинило своје. Говорник је бурно поздрављен и тиме је збор завршен. Народ се почео разилазити уз повике: Доле издајници! Доле плаћеници социјалистички! Доле демагози! То су г. философу Марићу чак и жене довикивале. И најзад оста г. философ, сос греческаја мудрост и греческаја уста, сам у дворани, са она два-три дрекавца Кораћевих плаћеника, и веле да је још дуго разглабао и јуначио се по празној дворани, као оно ћуран по празном дворишту.

Не само једне наши говорници пропустише, да упитају г. Марића, а то је услед непознавања овог демагошког жутокљунца, а и услед краткоће времена. Но то чинимо ми овим путем: Где беше господин философ, који се данас овако силно размеће Српством и српским именом, а која меша и брка српску и грчку политику за време рата као редуша качамак, када се наша браћа добровољци поред дичне српске војске жртвоваше за ово, што стекосмо. Он беше тада у униформи, али са *црно-жутим гајтанима*. А ко је јуче из такве униформе испао, и до јуче крвницама темена чинио, може ли тај и бити друкчији но што се овај на жалост философ показа?

Но како ко ради, тако и пролази. Наш је народ потпуно свестан, и неће се дати завести од оваквих политичких шатуљака, а ратне патње су га научиле да се данас уме достојно и држати према такима.

Беочин је једна школа више демократско-социјалистичким извозничарима. **Црн-ко?**

Кретање и организација радикалне странке.

Велики народни радикални збор у Куцури

одржаће се **24. октобра** 1920. године, а не 18. о. м., као што је у први мах јављено. Позивају се сва браћа радикали и једномишљеници Руси, Словаци и Срби из околице Куцуре да дођу и да нам увеличају збор својом присутношћу већ и зато, што је наша Куцура прво руско село, где је свест народна повела наше Русе правом стазом где ћемо се отворено поборити за народну радикалну странку.

Збор ће се одржати до подне у дворишту општинске куће.

Куцура, 3. октобра 1920.

Сазивачки Одбор.

Изборно и организационо кретање радикалне странке.

Радикални зборови у доњој Шајкашкој.

У споразуму са једномишљеницима, приредиће се зборови радикалне странке у три места доњне Шајкашке, и то у **Тителу** у **недељу 17. о. м.** у 8 сати ујутро, у **Локу** *истог дана* у 11 сати пре подне, а у **Вилову** *истог дана* у 2 сата по подне и у **Гардиновцима** *истог дана* у 4 сата по подне.

Браћо радикали! Искупите се на ове зборове у што већем броју, да се на њима договоримо и организујемо за предстојеће изборе за Уставотворну Скупштину. Сваки Србин треба да зна, да су ово одлучни дани, када од нас самих зависи, како ће нам изгледати наша нова, велика држава. На зборове ће доћи изасланици радикалне странке из Новога Сада, да нам протумаче програм радикалне странке у свима важним питањима садашњице и будућности. **Сазивачи.**

Број посланика.

Државни Одбор утврдио је сада, поред броја посланика за изборне округе и број квалификованих посланика. У Србији биће 119 обичних и 33 квалификована посланика; у Босни-Херцеговини 49 и 14; у Хрватској и Славонији 69 и 19; у Словенији 28 и 8; у Далмацији 9 и 2; у Црној Гори 8 и 2.

У *Банату* ће се бирати: у области судбеног стола В. Кикинда и В. Бечкерек 8 обичних и 2 квалификована (свега 10), у области судбеног стола Панчево и Бела Црква 7 и 2 (9).

У *Бачкој* ће се бирати: области судбеног стола Суботица 6 и 2 (8); област судбеног стола **Нови Сад** бира 6 и 2 (8); област судбеног стола Сомбор са Барањом бира 7 и 2 (9). Биће дакле у Банату обичних 15, квалификованих 4, а у Бачкој 19 и 6. Целокупан број обичних посланика у држави износи 316, а квалификованих 88, укупно (сем Београда, Загреба и Љубљане) 404.

*

— Један београдски лист јавља, да београдски комунисти припремају штрајкове у великој мери, и то због мера о обавезном раду по фабрикама, због порезе на обрт. А, вели се, циљ је и то, да изазову штампарске штрајкове да би спречили буржоаске странке при изборима. Но изгледа, да су ово само фантастичне вести.

Вести.

— **Берберски штрајк у Новом Саду.** Од понедељника траје штрајк новосадског берберског особља. Намештеници траже да се радње увече у 6 сати затварају. Послодавци, с разлогом, одбијају то јер хоће да задовоље своје муштерије. Чиновници, трговци, па и радници запослени су до 6 сати, па, ако се у то време затворе берберске радње, неће се моћи ошријати. Овај штрајк је непријатан за новосадску публику која одлази у берберице. Берберски послодавци били су готови рећи да радници *могу* у 6 сати напустити радње, али газде ће радње *сами* водити до 7 сати, јер је то најживље време у берберницама. Радници су и ово одбили; они траже да се радње *морају* затворити баш у 6 сати!

— **Покори у „Американском бару" у Новом Саду.** Већ смо више пута имали прилике, да устанемо против оргија, које се одигравају у овдашњој пећини, што носи китњасто име „Американски бар". А сад ево још један пример, шта се дешава у тој пећини. Један трговац из Сомбора, на своју несрећу, зажели да види, како изгледа то југословенско чудо у Новом Саду. И сад се тај господин грдно каје, што га је ђаво одвео у „бар" новосадски: седи ево скрушен у нашем уредништву и износи ово: „Ћоћу од петка на суботу одем у „бар". Одмах ми се приближи једна „лептирица" и отпочне част. Кад сам плаћао, келнер одмах на прво место запише бројку 1000. „Шта је то?" упитам у чуду. „То је цена за то, што је госпођица села за Ваш сто", одговори келнер и стаде бележити даље напрене цене. Пре тога ме је „госпођица" одвукла у „сепаре" и ту ми је *из горњег џепа извукла* **8600 круна**".

Ето, не само што су овом странцу начинили у бару напрен рачун, него су га и покрали путем оних одвратних хетера, које би све ваљало протерати, а „бар" затворити и разјурити — кад у Београду не би било за добре паре протекције. Ово је губа на телу Новог Сада... На пријаву окраденог трговца новосадска полиција је затворила две „барске лептирице".

— † **Марко Еремић.** Дана 22. септ. (5. окт.) о. г. умро је у Мартоношу Марко *Еремић*, дугогодишњи председник црквене општине, Српске Читаонице и благајник штедионице. Као ваљаног и честитог човека сви су га поштовали. Свагда је био присталица радикалне странке. Лака му црна земља!

— **Музичка школа у Новом Саду.** Уметничко Одељење Министарства Просвете послаће у Нови Сад свога изасланика да овде организује музичку школу.

— **Пореза на обрт.** У Београду је одржана конференција представника трговаца, привредника, занатских и радничких комора, о порези на обрт. Конференцији је присуствовао и министар финансија, који је изложио потребу нове порезе. Присутни су се одазвали позиву на патриотизам и увиђавност. Изабрана је комисија од 20 лица да изради правилник о наплати нове порезе.

— † **Кузман Неофитовић.** Угледну српску породицу Неофитовића у Сурдуку задесио је велик удар. Дана 6. о. м. преминуо је њен старешина, Кузман *Неофитовић*, врсни трговац и родољуб српски, у 57. години живота. Покојник беше не само поштен и окретан трговац, него и одушевљен јавни радник, који је за народне ствари радо жртвовао. Он беше агилан члан радикалне странке и његова је реч много вредила у Сурдуку и околини. Иза себе је оставио три честита сина, које је пок. чика-Кузман добро васпитао и за живот спремио. Нека је време покојном Кузману Неофитовићу лака српска земља и вечан спомен у српском народу, за који је за живота свог много радио!

— **Хрватски научник у Македонији.** Универзитетски професор у Загребу, др. Фран Тућан провео је месец дана у југоисточним крајевима Македоније, изучавајући минералошке и петрографске прилике планинских крајева између Кајмакчалана и Ђевђелије. Он је скупио и врло леп минералошки и петрографски материјал за музеј.

— **Роба из иностранства.** Министарство Саобраћаја образовало је комисију из својих чиновника и чиновника Дирекције Царина, која ће комисија брже вршити царину над робом што стиже из иноземства, да вагони не закрче саобраћај због спорог царињења.

Рабош.

— **Како је у њиној средини?** Брука за бруком! Удар за ударом! Успеха ама баш нигде... Радикали, Пашић, Протић, Јаша?! Ох, та кад само њих не би било.

У богато намештеној соби своје палате, стечене извозницама, а у раскошној наслоњачи седи ратни милијонар у свом јутарњем шлафроку са гајтанима и комотиципом са златном кићанком на глави. Целу ноћ није ока склопио. Нема сна, нема мира ни покоја. Зашто? Мислио би човек, да га савест гризе, што је обмањивао и здерао са сиротињске грбаче милијоне? Јок, такви и немају савести, а то су већ толико пута доказали. Па шта га онда узнемирује?!

Избори! Да, предстојећа пропаст на њима. Пред очима су му радикали са својим прваима и вођама и он ето стење и проклиње их. А зашто?! Мислио би неко, можда зато, што неће имати прилике да поправи свој грех и учини бар нешто за народ? Какво, какав народ?! Већ зато, што неће моћи више да згрне ни један милијон. А он је то за ове две године научио. Проклети радикали, куцнуће их по прстима.

Тако стење стари грешник. Узнемиреност га све већма подузима, почиње да га спопада и неки страх. Удара длан о длан. У собу ступа I. дворска будала.

— Сафире! Разоноли ме, страх ме је! — стење намргођени силни вођ.

— Хоћу, оче! Добротвору мој! Ти и опет ваљда мислиш на проклете радикале, када си толико узнемирен? Немој, буди умирен, наш пријатељ Светозар поручио је, да је победа наша, ма се све касе сасушиле. Ма се све благо утратило. Ми на изборима морамо победити. А благо? Та после победе, како ви, наша сунца дођете на власт, биће и опет рај за нас, биће извозница, и за три месеца ево пустих пара, колико му драго! Умири се, разгали се, добротвору мој! — тепа Сафир.

Силни се господар мало разведри, насмеши, па упита: — А добровољци, како они стоје? Хоће ли уз нас?

Сафиру се смрче. — Добровољци?! Хм-м-м. Мучна ствар! — прогунђа за се. За сада ти не могу одговорити, бојим се да се не узнемириш поново, — рече снисходљиво Сафир.

— Шта? — плану господар. — Онда није добро! Ти од мене тајиш? Казуј, говори, или одлази. Ниси ми веран.

Сафир понизно пада на колена, целива скут силном господару и уклања се.

Опет длан о длан, долази друга будала. Носи округлу браду као и господар. У лицу црн, искезио се а зуби му се беле као у Арапина, још му само фале двороге виле, па готов, боже 'прости, да не речем ђаво. — Слуга пакла.

— Слушај, разоноли ме, — простења силник. — Причај ми штогод весело, ил' ћу вас све за језик. Разумеш?!

— Господару! Весели гласи стижу са последњега збора. Говорника нашег частише сељаци к'о гацу у кокошињаку.

— Одлази! — продера се силник.

— Милост! — завапи будала и паде на колена.

— Одлази, рекох. Дај ми Сафира. Или стани! Нећу да га видим. (Вади кесу.) На, подај му ово. Све нек' потроши на папир, пера, мастило. Нека плаћа чланкописце. Нека удари у сва звона против оне вештице „Заставе", против радикала и свега што је њихово. Нека велича мене и моје изнад свију, а нека не заборави да привидно ошине по кад што и Светозара, да ме у слави не претече. А ако победимо, биће и више. Носи, одлази брзо! — И цакну га ногом по извесном месту тако, да овај главачки испаде на врата.

У предсобљу дочека Сафир. Жудно пограби кесу с парама и поји у Нови Сад, да поступи по налогу свога госе. Али сад га мори љута мука. Избори се приближују. Радикали раде и успевају на све стране, те је слаб изглед на успех. Оне подле грдње и подметања у њиховом и савезничким им прапорцима не помажу, већ, шта више, одмажу, јер се народ гади на онакове глупости, па неће ни да их чита. А богме, ако не буде успеха, ко ће смети Силноме у бради на очи изаћи? Сафир заћуто не.

Чик, ко погоди, чија је ово градина?! Прислушнуо: — **ић.**

— **Лађа тоне, пацови са спасавају.** Наше демократе до недавна тако горди, дрски и наметљиви, сада пред изборе се изгубише. Нема их, или се претворише у „неопредељене". Сада када би требало да уђу у народ, да полажу рачуна о своме досадањем раду и да чују мало и народне тегобе и невоље, сада их нема. Њихови трчилаже, повереници и главни људи који су се пре толико разметали са својим „утицајем код власти" (али за добре новце!) и који су били тако ревносни посредници и извозничари, ни они се данас не усуђују да заиђу мало по народу и да агитују за демократе. Нема извозница, нема партиске касе, па нема ни агитације. Демократе су толико лагали и обећавали народу, да сада не смеју ни да се правдају пред народом, зашто нису могли да испуне своје обећање. Народна свест ће одувати демократе, као што ветар по који пут очисти прашину. Многи „њихови" људи, који то унапред увиђају, беже и спасавају се за времена, као оно пацови са лађе која тоне.

Телеграми.

(Брзојавна Агенција „Војводина", Нови Сад.)

Дрскост црно-жутих „комуниста" у Босни.

— **Сукоби при изборној агитацији.** —

Сарајево, 13. октобра. У Босни је опет дошло у више места до *озбиљних сукоба* приликом изборне агитације. Нарочито се некоректно и нетолерантно понашају комунисти, те изазивају сукобе.

Полазак наших делегата у Италију.

Београд, 13. октобра. Сутра, 14. о. м. крећу се делегати наше владе др. *Трумбић* и др. *Пинчић* за Италију. Они су снабдевени *ограниченим* пуномоћима.

Железничка несрећа у Француској.

Париз, 13. октобра. На прузи Нант-Париз сударили су се експресни и теретни воз те се десила грдна несрећа. Има 38 мртвих и 130 рањених.

Бугари опет лудују.

— **Наново отпочињу пропаганду.** —

Париз, 13. октобра. У последње време су Бугари поново отпочели своју предратну пропаганду и за ту сврху им служи „Л' Еко де Билгари", лист на француском језику.

†

Свима рођацима, пријатељима и познаницима овим путем јављамо тужну и претужну вест, да је наша мила, добра и никад непрежаљена супруга, односно наше премило јединче

Иванка Лазић рођ. **Ајваз**

у цвету своје младости, у 25. години, после три и по месеца сретног брачног живота, испустила своју анђелску душицу, у Дебру, 17. септембра о. г., када је по цену свога млађаног живота пошла, да посети и види свога супруга, а на положају према Арнаутима.

Тело јој је пренето у Обреновац, где је 28. септембра о. г. сахрањено.

Дубоко ожалошћени:

супруг **Александар Ђ. Лазић**, пешад. мајор;

родитељи:

Зора и Светозар С. Ајваз, благајник Финансијске Управе.

54 2—2

Бр. 916—д. 1920.

Стечај за оправку зграде судбеног стола у Суботици.

По одобрењу Министарства Грађевина број 13620/1920. Окружна Грађевинска Секција у Сомбору држаће на дан *17. октобра 1920. год.* у својој канцеларији у Сомбору (Жупанијској згради) у 11 часова пре подне јавну писмену лицитацију за оправку зграда судбеног стола и затвора у Суботици.

Предрачун и услови могу се добити за 60 динара код ове Секције за време званичних часова. Накнадне понуде неће се примати. Предрачуни са су снабдевени прописном таксом од 10 динара у маркама и запечаћени у коверту.

Јамчевина се не тражи, међутим ће се сваком приликом од предузимачева исказа потраживања одбити 10%, која ће се свота тек по колаудовању исплатити.

О досуђивању послова коначно одлучује Мин. Грађ., које ће без обзира на цене бирати између поднесених понуда.

Окружна Грађевинска Секција.
Сомбор, 4. октобра 1920. год.

Петар Грађански, с. р.
Шеф Секције
виши инжињер.

63 1—1

Бр. 20968./адм. 1920.

Објава.

Министарство Унутрашњих Дела решењем својим од 6. октобра о. г. бр. 12565/1920. с одобрењем узело је на знање одлуку проширеног Савета града Новог Сада, којом од градскога земљишта на Клиси у правцу према вароши, даље у продужењу Каменичког сокака на земљишту старе градске баште продаје уз врло повољне услове **плацеве за градњу кућа за сиротињу.**

Пошто ове олакшице за градњу кућа могу добити само они, који немају никаква иметка, који су беспрекорнога предживота, који у Новом Саду стално бораве а у првом реду они који су се овде родили, или су у Новом Саду надлежни, савет вароши Новог Сада позива све интересоване да горње околности са званичном сведоџбом, истављеном од градског савета (градска кућа I. спрат број собе 26.) **од 18. до 31. октобра** у радне дане од 9—11 сати пре подне градском економском звању (градска кућа II. спрат број собе 32.) подаструу ради потврде горе тражених података, односно осигурања од стране вароши дружених повластица у корист градске сиротиње.

Савет града Новог Сада, 12. октобра 1920. год.

Др. Адамовић, с. р.
гр. начеоник.

74 1—3

30 комада канти за мед или маст. 600 комада плетених корпи разне величине продаје се у Новом Саду, Кисачка ул. 30/б. 69 1—2

Оглас.

Стакларског помоћника, потпуно вештог трговини, стакларском обрту и урамљивању слика, треба одмах, стакларско-порцуланска радња **Косте Малушевића, Београд**, Кнез Михајлова 8.

71 1—2

Све врсте житарица и земаљских производа

купује за највише дневне цене

Винко Мајдић и Комп., Загреб

Филијала: Н. Сад, Андрашијева ул. I.

Брзојаве: „Вимако".

Телефон: 355. 1383 8—30

Гостионица „Војводина"

Дунавска улица број 30., Нови Сад

потпуно удешена и за сваког посетиоца приступачна.

Најбоља домаћа кујна,

као и разни мезелуци. Пића из најбољих подрума. Моле се путници који долазе у Нови Сад да посете **ресторацију „Војводину"** где ће добити најбољу услугу. На услузи поштованој публици ресторатер **Јоца Стојадиновић**, више год. бивши хотелијер у Нишу и Краљеву.

72 1—8

Нови електрични мотори

и динамови са покретом и једноставном снагом са свим деловима од 1—70 коњских снага и од 105—110 220—500 Волт јефтино се продају. **Фрања Ловрековић, Нови Сад.**

39 3—3

МОТОР

3½ PS., 440 волти; глајхштром

ПРОДАЈЕ СЕ.

Упитати у администр. „Заставе".

9—

КУЋА

у Новом Саду, у Каменичкој улици број 1—3.

ПРОДАЈЕ СЕ

уз повољне услове плаћања. Купац се може усселити одмах. Упитати у **Прометној Банци, Н. Сад.**

48 2—3

ТРАЖИМО вештог књиговођу

Срп. Нар. Штедионица д. д. Земун.

40 3—3

НОВОСАДСКИ
„ЗАСТАВА"
се дневно добива у трафици
РОМАНОВИЋА
покрај Коларца
у Београду.

У вашем сопственом интересу је да иштете ценовник о

„ПРИТИ"

прима крема за ципеле, који израђује **Прва Југословенска Кемична Фабрика, Нови Сад,** Сечењијева ул. 14.

64 1—3

На продају велика икона „Св. Јован", оригинал Ј. Радонића из 1856. год. Видити се може у трговини намештаја М. Саратлића, Нови Сад, Краља Петра ул.

50 2—3

Худим најбоље врсте босанског пекмеза у сандуцима око 100 кгр. и на целе вагоне уз повољну цену. **Јулио Бауер, Нови Сад.**

46 2—2

Позор виноградари! На продају 2 велика винска бурета и то једно 5.590 лит., друго 1.730 литри. Бурад су у добром стању. Продаје **Стеван Кецаћ**, трговац, **Нови Сланкамен.**

70 1—1

ОГЛАШУЈТЕ У „ЗАСТАВИ"

Продановићев недељни извештај.

14 6-15

Телефон 133.

Поново нам је пристела свежа потиљка

шешенског шеј-путера

америчког гаса, ситне соли, шведских шибица, „Мира" свеће, свеже мармеладе од крушака, сегединске „Ружа" паприке.

А ових дана стиже нам I вагон финих марона и један вагон Лукавачке масне соде 100—120%.

Пожурите са наруџбинама — док залиха траје.

С поштовањем велетрговина

Браће Продановић, Нови Сад.

Број 1418/1920.

ПРОДАЈА ВРБОВОГ И ТОПОЛОВОГ ДРВА НА ПАЊУ.

На темељу наредбе госп. Министра Шума и Рудника бр. 9229/1920. држ. шум. звање продаје на територију шумских управа: апатинске, безданске, дорословачке и паланачке врбови и тополови дрвни материјал у сјечама ниже наведеним без права на крчење пањева, а остављајући храст, брест и јасен, који се на површини сјече налазе — и то путем писмених понуда (оферта).

1. Острво Сига (Моноштор) 104.89 к. јут. сјече исклична цена . 925691 К (кауција 46285 К).
2. Острво Сига (Моноштор) 31.40 к. јут. сјече исклична цена . 284697 К (кауција 14235 К).
3. Острво Сига (Моноштор) 26.80 к. јут. сјече исклична цена . . 150183 К (кауција 7509 К).
4. Острво Сига (Моноштор) 41.80 к. јут. сјече исклична цена . . 575093 К (кауција 28755 К).
5. Мехеш (Апатин) 10.53 к. јут. сјече исклична цена . . . . . 117080 К (кауција 5854 К).
6. Цифрафок (Апатин) 16.00 к. јут. сјече исклична цена . . . 139768 К (кауција 6988 К).
7. Цифрафок (Апатин) 19.10 к. јут. сјече исклична цена . . . 154547 К (кауција 7727 К).
8. Цифрафок (Апатин) 13.31 к. јут. исклична цена . . . . . 81242 К (кауција 4062 К).
9. Стаклар (Сонта) 30.08 к. јут. сјече исклична цена . . . . . 449082 К (кауција 22454 К).
10. Стаклар (Сонта) 30.08 к. јут. сјече исклична цена . . . . . 219842 К (кауција 10992 К).
11. Камаришће (Каравукова) 20.80 к. јут. сјече исклична цена . . 330848 К (кауција 16542 К).
12. Камаришће (Каравукова) 36.70 к. јут. сјече исклична цена . 465955 К (кауција 23298 К).
13. Камаришће (Каравукова) 32.70 к. јут. сјече исклична цена . 275260 К (кауција 13763 К),
14. Острво Теркина (Паланка) 37.40 к. јут. сјече исклична цена . 538611 К (кауција 26930 К).
15. Чебски врбак (Чеб) 5.00 к. јут. сјече исклична цена . . . . 10465 К (кауција 523 К).
16. Чебски врбак (Чеб) 58.50 к. јут. сјече исклична цена . . . . 153208 К (кауција 7660 К).
17. Чебски врбак (Чеб) 7.60 к. јут. сјече исклична цена . . . . 48425 К (кауција 2421 К).

Сјече 1—4. спадају под шум. управу у Бездану, сјече 5—10. под шум. управу у Апатину, сјече 11—13. под шум. управу у Дорословy, а сјече 14—17. под шум. управу у Паланци.

Писмене понуде с биљегом од 1 динара имају се предати најкасније до 16 сати дне 30. октобра 1920. год. држ. шум. звању у Апатину, где ће бити следећег дана у 9 сати јавно отворене.

За сваку поједину скупину имаде се предложити посебна понуда у посебном омоту (коверт).

Увјети продаје, тисканице за оферт и коверти могу се набавити код држ. шум. звања апатинског.

Понуде с примедбама или стављене уз увјет неће се уважити.

У Апатину, месеца октобра 1920.

ДРЖ. ШУМСКО ЗВАЊЕ.

67 1—1

Управник: Јаша Томић. Штампарија Натошевић, Нови Сад, Богданска ул. бр. 3. Одговорни уредник: Јанко Перић.